

OPERA ZONGORATEREM

Budapest, VI., Hajós ucca 16., Operánál.
Világmarkás zongorák, pianinók
ezer pengőtől, negyven pengős havi
részletre is. B.79
Nagy tisztviselői kedvezmények.

része módjára, a francia városépítők révén jön divatba.

A középkor a templomok körül kis tereket épített. Nemcsak a térben való takarékossgának tulajdonítható ez, hanem a középkor művészi felfogásának. A középkori templom külső megjelenésében nem szimmetrikus, nem igazodik felépítésében egy tengelyhez, hanem festői kiképzésű és csoportosításával, részleteivel hat. Így a kis tér mintegy rávezeti a szemlélőt, hogy részletekben, közről nézze, élvezze a középkor fantasztikus, misztikus, különös és érdekes architektúráját.

A szegedi fogadalmi templom középkori elgondolásból indul ki. Hatalmas tornyaival messziről kimagaslik a profán épületek tömegéből — részletei a közeli meglekintést követelik meg. Mint a középkor hangulatában megépített templom, nem kívánczik egy ut végpontjába, vagy tengelyébe — ami elhelyezése következtében már amúgy sem lett volna megoldható.

A fogadalmi templom Európa legnagyobb terci közé fog tartozni. A velencei Szent Márk tér 17.000 négyzetméter alapterületű, a fogadalmi templom alapterülete 11.000 négyzetméter. Ezen a téren 50.000 ember, külön az árkádok alatt 6000 ember fér el.

Székesegyházak rendesen nagy egyházi ünnepélyek színhelyei; a körülök épülő terek, az egyházi ünnepélyek után, a lassan széteső ajátos tömeg részére, mint a székesegyházak előudvarainak tekintendők, mint az átrium az ókeresztény templomnál. Egyházi ünnepélyek alkalmával hallatlan és a világon pártját ritkító szép látványt fog nyújtani Szeged székesegyházának előtere és lehetőség lesz arra, hogy hirtelen jövő kedvezőtlen idő esetén is, 6000 ember találjon az árkádok alatt menedéket. Képzeljünk el egy egyházi ünnepet, mikor a papság az egyház páratlanul művészi ruháiban, stílusos ceremoniális menetben levonul a székesegyház hatalmas lépcsőzetéről, harangzugás közepette és a nyitott templomkapun át kihangzik a hatalmas orgona játéka és az egésznek keretet adnak a tér hatalmas árkádjai, a háttérben a falon a szobrok és műemlékek sokaságával.

A fogadalmi templom sajtolt nyerstéglából épült meg, mi bizonyos tekintetben tartóssága és az időnek való ellenállása szempontjából monumentális építő anyag. Indokoltnak mutatkozott, hogy a tér egységes hatása céljából az ezt körülvevő épületek is ilyen módonban képeztessenek ki. Egy új — Magyarországon még nem használt anyag — nyert itt alkalmazást; óriási hőben, cirka 1300 fok mellett égetett anyag, amelyet ha nem is —, amint szeretünk volna, Szeged —, de a Nagyalföld termelt ki. Régies hatásával, nagyszerű színhatásával, a kőben szegény hazánk legmonumentálisabb építőanyagává válhat idővel. Budapest.

Az eddigieket messze meghaladó tartalommal és kiállításban jelenik meg az idén

DEL-MAGYARORSZÁG KARÁCSONYI AJÁNDÉKKÖNYVE

TARTALOM:

1. Naptár 1930-ra. — 2. Bibó Lajos: Költelkü szerelem. (A Szegedről elszármazott kiváló írónak eddig még sehol még nem jelent legújabb munkája.) — 3. Az év története. — 4. Szakácskönyv. — 5. Hasznos tudnivalók. — 6. Vásárok jegyzéke.

ten csak most kísérleteznek vele, a Dandár-uccai népfürdő épületénél.

Az épületeken csupa nemes anyag lesz, de a legolcsóbb alkalmazásban: a klinker, tölgyfa és vörösréz és az árkádok hátsó fala eldörzsölt közönséges nyers téglafal — örökre való anyagok.

A Gizella tér felőli püspöki épület aránylagvéve kis méretei dacára monumentális hatású lesz és messziről érezteti nem mindennapi rendeltetését. Hangulatossá teszik majd a teret az áthajtók, a kézi vetésű téglából készült régies boltozatokkal.

És most képzeljük el az árkádok alatt Stróbl

mester 12 szobrát, Munkácsi Mihályt, Liszt Ferencet, Erkel, Arany Jánost, Jókait stb. és a többi, idővel készítenő szobrot — a szegedi Pantheont...

A fogadalmi templomfő sem fog felszeni minden egyes embernek, minthogy nem volt még emberi alkotás, amely saját kora minden egyes emberének tetszett volna, de meg kell, hogy érezze ezen a munkán majdan minden szemlélő, aki körüljárja ezeket az épületeket, hogy ezek sok rajongó szeretettel készültek és a műért való rajongás érzete magával ragadja a szemlélőt és ösztönösen megtanítja arra, hogy hogyan kell egy műalkotást megnézni: megérzéssel.

FÉRFIAK! 80 fillér postabélyeg ellenében diszkrétan bérmentve kapják egy szenzációs, azonnali férfitörő állandóan biztosító — találmány szakorvosi, illusztrált leírását. (Nem medicina!) **KELETI J.** orvossebészeti műszergyár Budapest, Petőfi S. ucca 17. Alap. 1878. M.3

A Bounty lázadó

Írta: Tonelli Sándor.

A napokban egy nagyon érdekes könyv fordult meg a kezemből: a *Scoresby—Routledge*-expedíció beszámolója a *Husvét-szigeten* végzett kutatásairól. Ez a sziget magányosan emelkedik ki a Csendes-óceán vízszíntagából és óriási méretű kőszobraitól nevezetes, amelyeknél még ma is rejtélyes, hogy kőkorszakot élő benszülöttei primitív eszközeikkel miként tudták létrehozni őket.

Ezutal azonban mégsem a Husvét-sziget az, amiről írni akarok. Ahogy a könyv lapjait forgattam, szemembe ötlött a *Pitcairn-sziget* neve, melyet az expedíció hajója hazatérő útjában érintett. Ahogy ennek a buja vegetációja, vulkánikus szigetnek a neve előttem került, mintha emlékezéseim tárában egy hátsó rekesze nyílt volna meg váratlanul. Megelevenedett előttem egy történet, amelyet valamikor nagyon régen, még egészen gyermekkoromban, ifjúsági regénynek átdolgozva olvastam. Akkor izgatón érdekes mese volt az egész, most azonban, hogy meglett fővel utána lapoztam a történetnek, a legkülönlegesebb szociális experimentumok egyike bontakozott ki előttem, melyet a gyarmatosítás korának története produkált.

Pitcairn-szigete és a Bounty lázadói!

A *Bounty* nevű angol fregatt *Bligh* William sorhajóhadnagy parancsnoksága alatt 1788 derekán indult el a Csendes-óceánra. A fregattnak az a parancsa volt az admirálisától, hogy csendes-tengeri gyümölcsfajta növényeket gyűjtsön és azokat Nyugat-Indiának angol uralom alatt álló szigetein honosítsa meg.

A hajó hat hónapot töltött Tahitiben, melynek pazar pompája, édes semmittevése, napfénye, asszonyainak bája szétzúszta a fegyelmet. Mikor a fregatt befejezte feladatát, az emberek egyrésze hallani sem akart az Angliába való visszatérésről. Néhány nappal azután, hogy a hajó elhagyta a szigetet, *Christian* árbocmester vezetése alatt kitért a lázadás. A lázadók *Bligh* hadnagyot és a hozzá hű tizenhét embert megkötözték, azután egy üres mentőcsónakra rakták és a sorsukra hagyták őket, ők maguk pedig visszatértek Tahitibe.

A tahitii szép napok azonban nem tartottak sokáig. Az emberek egyrésze aggodalmaskodni kezdett, hogy az admirális keresteni fogja a nyomavészelt hajót és ők a lázadásért haditörvényszék elé kerülnek. Ismét *Christian* vezetésével nyolcan

elhatározták, hogy teljesen eltűnnek a világ szeme elől. Magukkal vitték hat tahitii benszülött férfit, tizenkét asszonyt és nekiindultak, hogy az óceán valamelyik lakatlan szigetén új hazát rendezzenek be maguknak.

Amint a következmények mutatták, a megszökötteknek igazuk volt. *Bligh* hadnaggal és társaival csoda történt. Nem pusztultak el, hanem a nyitott csónakon szigetről-szigetre haladva, több ezer kilométeres uton eljutottak a portugál uralom alatt álló Timor-szigetere, a Szunda-archipelágusban és onnét Angliába. Hazaérkezésük után az admirális nyomban büntető-expedíciót küldött Tahitibe, amely hatot elfogott a még ott talált lázadók közül. Ezek közül háromt kivégeztek, három pedig életfogytiglan tartó kényszermunkára ítélték. *Christiannak* és társainak azonban nem akadtak nyomára. Hogy ezekkel mi lett, teljes tizenkilenc esztendőn keresztül titok maradt.

1808-ban a *Topaze* amerikai hajó véletlenül kikötött Pitcairn-szigetén és hírül hozta a világnak a Bounty többi lázadóinak történetét. Ez a történet olyan, hogy ha nem volna az első betűtől az utolsóig bizonyított valóság, fantasztikus hangzó trópusi égővi regénynek lehetne tartani.

A nyolc lázadó a benszülöttekkel együtt Pitcairn-szigetere jutott el. Az akkor teljesen lakatlan sziget fekvése, klímája, vegetációja és minden egyéb, amit láttak, megnyerte a tetszésüket. Elhatározták, hogy ott telepszének meg. Mindent, ami érték volt a hajón, a szigetre hordták, a hajót pedig, nehogy jelenléte árulójuk lehessen, felgyújtották. Elégették a világba való visszatérésük eszközét, azután megkezdtek az új életre való be rendezkedést.

Az új élet azonban nem bizonyult olyanoknak, mint remélték. Képletesen szólva, a sziget évkönyvei esztendőnkön keresztül a borzalmak és gyilkosságok sorozatából állottak. A durva tengerészek kegyetlenkedtek a magukkal hozott benszülöttekkel, akiket teljesen rabszolgáiknak tekintettek. Elfojtott düh, gyűlölködés kezdődött. A nők bírása, melytől el akarták ütni a benszülötteket, lánggra lobbantotta az ellenségeskedést. 1793-ban a benszülöttek *Christian* és négy társát agyonverték. A megmaradt négy fehér ember a sziget egyik sarkába szorult és a kicsiny, de buvó és leshelyekben gazdag sziget hónapokon át tartó fantasztikus háborúnak lett a színhelye. Végül a fehérek, löfegyverek birtokában, az összes színes férfiakat kipusztították.

Négyen most már azt hitték, hogy korlátlan urai a szigetnek és a kis kolóniának, amely gyermekekkel is megsaporodott. A rákövetkező évben azonban az asszonyok szabadulni akartak a pitcairni pokolból; titokban tutajt építettek, hogy azon gyermekeikkel együtt elhagyják a szigetet. A kísérlet nem sikerült és rabszolgasorsuk még nyomasztóbbá vált. De a végzet egymásután sújtotta a rabszolgatartókat is. Teljesen elszakadva az oltihontól, a fehér emberek társadalmától, egymást vádolták sorsukért. Egyetlenkedésük lassan gyűlölködéssé és nyílt harcra fokozódott. Egyikük *Mc Coy* különvált a többitől és teljesen a *ti* növényből készített bódító ital élvezetének adta magát. Beszármazatlanságának egy pillanatában öngyilkosságot követett el. Egy másik, *Quintal*, összeveszett két társával s ezek, *Adams* és *Young*, fejszével agyonverték. 1800-ban meghalt *Young*, és *Adams*, akinek igazi neve tulajdonképpen *Smith* volt s az álnévet csak azért vette fel, hogy multjának nyomait el-